

GŁÓWNY INSPEKTORAT OCHRONY ŚRODOWISKA

INFORMACJA

o

WSPÓŁPRACY Z EUROPEJSKĄ AGENCJĄ ŚRODOWISKA

Warszawa, kwiecień 2003

SPIS TREŚCI

1	Ogólne informacje o Europejskiej Agencji Środowiska	2
1.1	Status formalno-prawny, cele i zadania	2
1.2	Organizacja i budżet.....	3
1.3	Przegląd produktów i usług dostarczanych przez Agencję	8
1.4	Bazy danych EEA	9
1.5	Wskaźniki podstawową formą informacji.....	10
1.6	REPORTNET - koncepcja wspólnej przestrzeni informacyjnej.....	11
2	Uczestnictwo Polski w Europejskiej Agencji Środowiska i Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji (EIONET)	12
2.1	Status formalno-prawny współpracy Polski z EEA	12
2.2	Realizacja zadań wynikających z programu pracy Agencji.....	13
3	WNIOSKI.....	17

Opracowanie:

*Krajowy Punkt Kontaktowy
Departament Monitoringu
oraz
Departament Współpracy Zagranicznej
i Integracji Europejskiej*
.....

1 Ogólne informacje o Europejskiej Agencji Środowiska

1.1 Status formalno-prawny, cele i zadania

Europejska Agencja Środowiska (EEA) została ustanowiona jako prawnie niezależna jednostka Wspólnoty Rozporządzeniem Rady nr 1210/90/EEC w sprawie utworzenia EEA i Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska (EONET), które zostało przyjęte 7 maja 1990 r. a wprowadzone w życie 30 listopada 1993 r.. Nowelizacja Rozporządzenia w 1999 r. (933/1999/EEC) wzmocniła rolę Agencji jako Referencyjnego Centrum Informacji o Środowisku, doprecyzowała obowiązki Agencji w stosunku do Komisji Europejskiej i obowiązki krajów członkowskich w stosunku do Agencji. Agencja prowadzi działalność ze swej siedziby w Kopenhadze.

Nadrzędnym celem Agencji jest wspieranie zrównoważonego rozwoju i pomoc w osiągnięciu istotnej i wymiernej poprawy stanu środowiska w Europie poprzez dostarczanie aktualnych, istotnych i wiarygodnych informacji o środowisku ośrodkom decyzyjnym i społeczeństwu.

Artykuł 2. Rozporządzenia Rady Nr 1210/90, znowelizowany Rozporządzeniem Rady z 1999 roku określa zadania Agencji, do których należy między innymi:

- dostarczanie Wspólnocie i Krajom Członkowskim obiektywnych informacji niezbędnych do planowania i wdrażania właściwej i skutecznej polityki środowiskowej; w szczególności dostarczanie Komisji Europejskiej informacji potrzebnych do realizacji jej zadań obejmujących identyfikowanie, przygotowywanie i ocenę przedsięwzięć i ich podstaw prawnych w dziedzinie środowiska;
- uczestnictwo w monitorowaniu działań na rzecz środowiska poprzez odpowiednie wspieranie wymagań dotyczących raportowania;
- koordynacja działań Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska (EIONET) będącej strukturą organizacyjno-informatyczną, której celem jest gromadzenie, analiza, ocena oraz zarządzanie danymi we współpracy z jednostkami Komisji Europejskiej, krajami członkowskimi, organizacjami międzynarodowymi;
- upowszechnianie informacji środowiskowej wśród społeczeństwa, także za pomocą technologii teleinformatycznych.

Szczegółowe zadania określane są w wieloletnich rocznych planach pracy, zatwierdzanych przez Zarząd (Management Board - MB) Agencji po zaopiniowaniu przez Komisję Europejską.

1.2 Organizacja i budżet

Europejska Agencja Środowiska skupia obecnie 31 krajów, w tym 15 krajów członkowskich UE, kraje EFTA (Norwegię, Islandię, Lichtenstein) i 12 krajów kandydujących do Wspólnoty.

Agencją kieruje dyrektor wykonawczy. Od 1 czerwca 2003 r stanowisko to obejmie wybrana na 33 posiedzeniu Jacqueline Mc Glade, o podwójnym brytyjsko-kanadyjskim obywatelstwie. Zastąpi ona na tym stanowisku Gordona Mc Innes, Brytyjczyka, który przez ostatni rok pełnił obowiązki Dyrektora Wykonawczego EEA. Poprzednim Dyrektorem Wykonawczym Agencji był Hiszpan – D.J. Beltran, który sprawował tę funkcję przez 8 lat.

Organem decyzyjnym jest Zarząd (MB) - kolegialne ciało składające się z wysokich przedstawicieli ministrów środowiska krajów członkowskich, a także po 2 przedstawicieli Komisji Europejskiej i Parlamentu Europejskiego. Zarząd spotyka się 3-4 razy w roku; zatwierdza budżet i plan pracy. Funkcję przewodniczącego Zarządu pełni Kees Zoeteman z Holandii. W 2002 r. w posiedzeniach rady jako obserwatorzy uczestniczyli także przedstawiciele ministrów środowiska krajów stowarzyszonych. Po podpisaniu przez kraje stowarzyszone i Wspólnotę Europejską porozumień o członkostwie w EEA przedstawiciele krajów stowarzyszonych stali się formalnymi członkami Zarządu uczestniczącymi w spotkaniach choć, zgodnie z art. 3 w/w porozumień nie mogą brać udziału we wszystkich głosowaniach.

Obok Zarządu w strukturze Agencji działa także Biuro. W jego skład w 2002 r. wchodziły przedstawiciele Holandii, Danii, Niemiec, Grecji, KE i Parlamentu Europejskiego. Są oni wybierani spośród członków Zarządu. Zadaniem Biura jest przygotowanie i organizowanie posiedzeń Zarządu, roboczych spotkań z Komisją i Parlamentem Europejskim, a także podejmowanie wspólnie z przewodniczącym Zarządu ważnych decyzji operacyjnych. Na 34 posiedzeniu Zarządu do składu Biura w miejsce Yannisa Vournasa z Grecji wybrano nowego wiceprzewodniczącego Biura Corrado Clini - reprezentanta Włoch.

Ciałem doradczym jest Komitet Naukowy składający się z europejskich autorytetów naukowych. Przewodniczącym Komitetu jest prof. Bedrich Moldan. W 2002 r w skład Komitetu wchodziło 13 członków.. Planuje się w najbliższym czasie powiększenie składu tego ciała do 18 członków.

Obecnie EEA zatrudnia ok. 95 osób. Planowane jest zwiększenie załogi Agencji o pracowników rekrutowanych z nowych krajów członkowskich. Zakłada się, że kadra Agencji powinna zwiększyć się do ok. 120 osób. Liczącą się grupę załogi (28 osób) stanowią tzw. *secondments* - eksperci krajowi oddelegowani z macierzystych jednostek w krajach członkowskich EAŚ na kontrakty trwające od pół roku do 3 lat z możliwością dalszego ich przedłużenia. W okresie oddelegowania otrzymują oni wynagrodzenie w swoim kraju, a w EAŚ dodatkowo dietę i świadczenia socjalne. Ten system zatrudniania sprawił, że w grupie krajowych ekspertów tylko dwa stanowiska zajmowali w 2002 r przedstawiciele krajów stowarzyszonych (Estonii i Słowenii). Do konkursu w sprawie naboru krajowych ekspertów na 5 kierowniczych stanowisk w EAŚ (kierowników projektów) w kwietniu 2003 r zgłoszono dwóch przedstawicieli z Polski, pracowników: MŚ i WIOŚ w Warszawie.

Wewnętrzna struktura Agencji opiera się na czterech głównych zespołach merytorycznych:

- planowanie strategiczne i współpraca międzynarodowa
- raportowanie, koordynacja EIONET
- zintegrowane oceny
- technologie informatyczne i serwisy informacyjne

Wypełnianie przez Europejską Agencję Środowiska jej misji możliwe jest jedynie przy ścisłej współpracy z krajami członkowskimi. Współpraca ta realizowana jest w oparciu o infrastrukturę organizacyjno-techniczną, którą jest Europejska Sieć Informacji i Obserwacji Środowiska (EIONET), umożliwiającą przepływ informacji pomiędzy krajami członkowskimi i Agencją oraz wewnątrz kraju w ramach krajowych struktur EIONET.

Elementami tej sieci są:

na poziomie europejskim:

- Europejska Agencja Środowiska
- 5 Europejskich Centrów Tematycznych (European Topic Centres - ETCs) – konsorcja składające się z kilku instytutów naukowo-badawczych specjalizujące się w określonej tematyce: woda, powietrze, odpady, przyroda i

bioróżnorodność, powierzchnia ziemi; wyłaniane w drodze konkursu; działające na podstawie 4-letnich kontraktów zawieranych z EEA;

na poziomie krajowym:

- Krajowe Punkty Kontaktowe (National Focal Points - NFPs) koordynujące działania na poziomie kraju, odpowiedzialne za kontakty z Agencją;
- Krajowe Centra Referencyjne (National Reference Centres – NRCs) – jednostki merytoryczne odpowiedzialne za realizację określonych zagadnień w ramach bloków tematycznych, wewnątrz współpracujące z NFP i koordynujące prace poszczególnych podwykonawców (Main Component Elements), na zewnątrz współpracujące z ETCs. W 2001 r. Agencja rozbudowała strukturę EIONET do 56 NRC (patrz załącznik nr 1).

Należy podkreślić, iż Agencja zostawia swobodę krajom członkowskim w ustanawianiu krajowej struktury EIONET. Wiele krajów w dalszym ciągu utrzymuje scentralizowane podejście tzn. większość kontaktów “kraj – Agencja” odbywa się za pośrednictwem krajowego punktu kontaktowego.

Budżet EEA w 2002 r wynosił 23,380 mln Euro, a w 2003 r. - 27, 579 mln Euro . Na kolejny rok Zarząd Agencji planuje wystąpienie do Organu Budżetowego KE o subwencję, zwiększającą budżet do 31,117 mln Euro, Ok. 50 % budżetu pochłaniają koszty operacyjne - w większości wydatki na ekspertyzy zewnętrzne, w tym koszty funkcjonowania Europejskich Centr Tematycznych. Część środków wraca do krajów współpracujących z Agencją poprzez kontrakty zawierane z ekspertami krajowymi bezpośrednio lub poprzez ETC¹ oraz w formie refinansowania kosztów udziału krajowych przedstawicieli w spotkaniach EIONET (na ogólnych zasadach obowiązujących w UE).

Praca Agencji jest organizowana zgodnie z wytycznymi przyjętymi w wieloletnich i rocznych planach pracy. Aktualnie kończy się realizacja zadań zapisanych w drugim wieloletnim planie pracy WAWP-2 i podejmowane są prace nad stworzeniem WAWP-3, który obejmie lata 2004-2008. Powstał już wstępny zarys tego programu i przyjęto harmonogram konsultowania jego treści z Zarządem, instytucjami współdziałającymi z agencją w realizacji jej zadań czyli Narodowymi Punktami Kontaktowymi, Europejskimi Centrami Tematycznymi (ETC) i

---

¹ Jedynym polskim instytutem, który znalazł miejsce w ETC jest IMGW. Znacznie szerzej korzystają z tej możliwości inne kraje akcesyjne. Podobnie wygląda sytuacja w odniesieniu do krajowych ekspertów.

innymi strukturami sieci, a także głównymi odbiorcami prac EAŚ czyli Dyrekcją Środowisko Komisji Europejskiej, właściwymi Komitetami Parlamentu Europejskiego i agendami poszczególnych krajów członkowskich.

Zakłada się, że program pracy Agencji w nadchodzących latach będzie koncentrował się na następujących 3 głównych celach:

1. Budowa wspólnego paneuropejskiego systemu informacji o środowisku EEIS,
2. Rozwijanie informacji, ocen i wiedzy w ścisłym powiązaniu z potrzebami wynikającymi z polityki ekologicznej i strategii zrównoważonego rozwoju UE,
3. Powiązanie informacji, ocen i wiedzy z działaniami na rzecz oceny zrównoważonego rozwoju poprzez aktywne jej upowszechnianie i rozwój mechanizmów komunikowania.

Obecnie trwają prace na sformułowaniu kilkunastu zadań, które agencja będzie realizować w latach 2004-8.

Roczny plan działań Agencji przyjęty w 2002 r zakładał:

- dostarczanie informacji o środowisku służących realizacji trzech głównych kierunków polityki środowiskowej: rozwiązywaniu problemów środowiskowych zawartych w *Szóstym Programie Działań na Rzecz Środowiska (6. EAP)*, integracji polityki środowiskowej z innymi sektorami gospodarki oraz wdrażaniu *Strategii Zrównoważonego Rozwoju UE*.
- opracowanie raportu wskaźnikowego o środowisku europejskim na Paneuropejskie Spotkanie Ministrów Środowiska w Kijowie w 2003 r. oraz dostarczenie informacji do raportu przygotowywanego przez Wspólnotę na Szczyt Ziemi "Rio+10" - Johannesburg 2002 r.
- doskonalenie systemu "od monitoringu do raportowania" z wykorzystaniem informacji opartej na wskaźnikach i zintegrowanych ocenach środowiskowych.

Realizacja planu pracy EEA w 2002 r doprowadziła do ściślejszego włączenia Agencji w rozwój polityki UE dotyczącej ochrony środowiska i oceny, na ile osiąga ona zakładane cele. M.in. działalność Agencji przyczyniła się do rozwoju tematycznych strategii i wyznaczenia priorytetowych obszarów w 6 Programie działań UE na rzecz środowiska (6EAP), a także przeglądu systemu raportowania obowiązującego we Wspólnocie. Ocenia się, że w minionym roku Agencja poszerzyła zakres obszarów tematycznych leżących w polu jej zainteresowania, rozwinęła podstawy naukowe dotyczące wskaźników zrównoważonego rozwoju i określiła podstawowy zestaw wskaźników, a także wypracowała narzędzia do prowadzenia analiz i

kreślenia strategii zmian na przyszłość. Dzięki wprowadzeniu nowej strony internetowej i wielojęzycznego glosariusza poprawiła dostęp do generowanych informacji. Wiele działań Agencji było poświęconych procedurom integracyjnym umożliwiającym włączenie do prac krajów stowarzyszonych. Doprowadziły one do tego, że Agencja stała się pierwszą organizacją Komisji Europejskiej, która zaczęła działać w poszerzonym składzie 31 krajów.

Do najważniejszych raportów opracowanych przez EAŚ w 2002 r należą:

1. Sygnały 2002,
2. Term 2002
3. Energia i Środowisko,
4. Emisja gazów cieplarnianych, trendy i tendencje
5. Dzieci i zdrowie.

Plany pracy na rok 2003 przewidują, że działalność Agencji zostanie poddana wnikliwym badaniom audytorów- konsultantów wybranych w wyniku konkursu. Ocena ta obejmie zarówno merytoryczną sferę, system organizacji pracy jak i dysponowanie budżetem. Dotyczyć ona będzie także jakości produktów Agencji i wpływu EEA na procesy decyzyjne i politykę UE w zakresie ochrony środowiska. Raport z tego audytu zostanie przekazany KE i PE. Wnioski wynikające z w/w oceny posłużą do ew. weryfikacji rozporządzenia stanowiącego formalno-prawne podstawy dla funkcjonowania Agencji. Przegląd ten ma tym większe znaczenie, że Agencja rozpoczyna działanie w poszerzonym składzie. Usprawnienie funkcjonowania Agencji, poprawa jej organizacji pracy na obecnym etapie będzie miała duże znaczenie dla efektywnego funkcjonowania w gronie 31 członków.

W 2003 r zostanie także przeprowadzona ocena działalności 5 ETC (Europejskich Centrów Tematycznych) funkcjonujących w ramach EIONET. Przeprowadzona ocena będzie miała wpływ na decyzje dotyczące przedłużenia kontraktów, a także postanowienia dotyczące ew. zmiany formy charakteru i zakresu usług świadczonych przez ETC na rzecz Agencji.

EAŚ jest odpowiedzialna za opracowanie oceny wdrażania 6 Programu działań UE na rzecz środowiska (6. EAP) w połowie okresu jego obowiązywania. Raport ten ma służyć Komisji Europejskiej i Parlamentowi Europejskiemu do oceny na ile zapisane w tym dokumencie cele strategiczne i zadania Wspólnoty zostały osiągnięte lub rokują, że zostaną osiągnięte w przewidywanym okresie. Komisja na podstawie przeprowadzonej przez EAŚ oceny będzie

wnioskować w sprawie rewizji i weryfikacji 6. EAP. Istotne jest więc aby raport EEA był opracowany i udostępniony Komisji i Parlamentowi z odpowiednim wyprzedzeniem czyli w czerwcu 2004 r. Oznacza to iż duża część prac Agencji w br. będzie koncentrować się na pozyskaniu i weryfikacji informacji dla wykonania w/w raportu.

1.3 Przegląd produktów i usług dostarczanych przez Agencję

Przy współpracy z krajami członkowskimi w ramach sieci EIONET oraz innymi organizacjami europejskimi Agencja rozwinęła system raportów o stanie środowiska naturalnego oraz świadczy szereg innych usług, zarówno na potrzeby instytucji europejskich (głównie Komisji Europejskiej i Parlamentu) jak i ogółu społeczeństwa.

Do głównych produktów i usług Europejskiej Agencji Środowiska należą:

- **raporty poświęcone zintegrowanej ocenie stanu środowiska** prezentujące wieloaspektowo, w ujęciu przyczynowo-skutkowym problemy środowiskowe stanowiące przedmiot polityki Wspólnotowej w powiązaniu z polityką społeczno-gospodarczą; uwzględniające ocenę trendów, analizy prognostyczne i prezentacje przestrzenne; wydawane w cyklach 5-letnich, np. wydany w 1999 r. *Environment in the EU at the turn of the century* podsumowujący i oceniający rezultaty 5. EAP i jednocześnie stanowiący podstawę do sformułowania 6. EAP. Do tej grupy należy zaliczyć także dwa raporty wykonane przez EEA na zamówienie paneuropejskich konferencji ministrów środowiska, tzw. "Raport Dobris i Dobris +3" oraz najnowszy "Europe's Environment – the Third Assessment" przygotowany na konferencję ministrów w Kijowie (maj 2003).
- **raporty wskaźnikowe:** koncentrujące się na wybranych problemach lub komponentach środowiska analizowanych przy użyciu wskaźników opracowywanych w oparciu o model DPSIR (czynniki sprawcze-presje-stan-wpływ-reakcje), publikowane zwykle w cyklach rocznych, takie jak wieloprotokolowe: *Environmental Signals 2000, 2001, 2002* lub monotematyczne *Trendy w Emisjach Gazów Ciepłarnianych 1990-1999, Jakość Powietrza w Europie*, itp..
- **raporty sektorowe** poświęcane analizie przyczynowo-skutkowej w obrębie wybranego sektora gospodarki, takie jak np. *TERM 2000, 2001, 2002* (Transport a środowisko), *Energia a środowisko*;
- **raporty poświęcone doświadczeniom, praktykom i rozwiązywaniu problemów** będące źródłem praktycznych informacji o instrumentach prawnych i działaniach

politycznych, rozwiązaniach technologicznych. Należą do nich m.in. raporty na temat oczyszczania ścieków, odnawialnych źródeł energii, podatków środowiskowych i umów dobrowolnych w zakresie ochrony środowiska.

- **raporty techniczne zawierające wytyczne metodyczne, poradniki**, dotyczące np. inwentaryzacji emisji (opracowane wspólnie z EMEP), monitoringu wód i powietrza, np. opracowane na zamówienie KE *Guidance Report on Preliminary Assessment under EC Air Quality Directive, Guidelines for preparing a Waste Management Plan*.
- **portal internetowy, serwisy, bazy danych i inne usługi internetowe** stanowiące źródło wiarygodnych i porównywalnych informacji o środowisku o bardzo szerokim zakresie, prowadzenie baz danych NATLAN, AIRBASE, WATERBASE, CHM, Corine Land Cover, prowadzenie ewidencyjnych baz danych np. ROD (inwentaryzacja obowiązków sprawozdawczych wynikających z dyrektyw i innych przepisów międzynarodowych), pełniących razem funkcję **Referencyjnego Centrum Informacji o Środowisku**: www.eionet.eu.int lub www.eea.eu.int
- **narzędzia informatyczne** do transmisji danych (tzw. DEM), do komunikacji w ramach EIONET (system *circa*² obsługujący tzw. e-EIONET), zestawy narzędzi do budowania standardowych portali środowiskowych, słowniki (np. GEMET).

1.4 Bazy danych EEA

Agencja w swoich opracowaniach wykorzystuje zasoby własnych baz danych, aktualizowane przez kraje członkowskie w ramach EIONET oraz inne międzynarodowe źródła danych, np. EUROSTAT, OECD, WHO, centra konwencji.

Bazy danych Agencji dotyczą głównie jakości środowiska. Agencja egzekwuje ich aktualizację w oparciu o regulacje UE, nakładające na kraje członkowskie obowiązek przekazywania niektórych danych (np. o Decyzję 97/01 w sprawie przekazywania danych o stacjach i jakości powietrza) lub w oparciu o zatwierdzany przez MB dokument określający tzw. priorytetowe strumienie danych (*priority data flow - pdf*).

Zakres danych *pdf*, przekazywanych przez kraje członkowskie do EEA rutynowo w określonych formatach i terminach, obejmuje obecnie:

- dane o jakości powietrza (meta dane o stacjach EUROAIRNET, stężenia i statystyki)
- dane o emisjach do powietrza wg wymagań EMEP i IPCC

---

² *circa* jest oprogramowaniem opracowanym dla wspomagania administracji UE, testowanym w EEA i EUROSTAT

- dane o jakości wód powierzchniowych i podziemnych (stężenia i statystyki ze stacji EUROWATERNET, charakterystyka zlewni)
- dane dotyczące środowiska morskiego, w tym dostęp do danych konwencji morskich
- dane o obszarach chronionych
- dane o użytkowaniu powierzchni ziemi wg Corine Land Cover
- dane o lokalnych skażeniach gruntu.

Wywiązywanie się krajów z przekazywania danych *pdf* jest monitorowane i punktowane a raport w postaci rankingu krajów jest przekazywany do KE i Parlamentu.

Tematyczne bazy danych Agencji są prowadzone przez poszczególne ETCs. Portal EEA zapewnia dostęp do danych przetworzonych i zagregowanych, dostęp do danych pierwotnych jest ograniczony.

1.5 Wskaźniki podstawową formą informacji

EEA uznała, że najbardziej komunikatywnym dla decydentów i społeczeństwa sposobem ilustrowania postępu i zagrożeń w realizacji celów polityki ekologicznej i strategii zrównoważonego rozwoju UE są odpowiednio dobrane zestawy wskaźników. Stosowanie wskaźników daje również możliwość porównań pomiędzy krajami. Doboru wskaźników dla zilustrowania danego problemu dokonuje się w oparciu o model DPSIR – pętlę zależności pomiędzy czynnikami sprawczymi (D), presją na środowisko (P), stanem (S) i wpływem na zdrowie i środowisko (I) oraz przeciwdziałaniami (R). Często brak danych uniemożliwia ilościowy opis problemu w pełnym cyklu zależności. Wybór rodzaju wskaźnika zależy także od etapu procesu decyzyjnego. Dla problemów nowych, na etapie ich identyfikacji, wskaźniki stanu odgrywają istotniejszą rolę. Gdy proces decyzyjny znajduje się na etapie poszukiwania rozwiązań zaradczych, większego znaczenia nabierają wskaźniki opisujące czynniki sprawcze.

W 2002 roku Agencja opracowała propozycję bazowego zestawu wskaźników tzw. *Core Set of Indicators (CSI)*. Celem rozwijania CSI jest stworzenie bazy informacyjnej do monitorowania polityki ekologicznej UE i środowiskowego filaru strategii zrównoważonego rozwoju Wspólnoty. Pierwsza propozycja CSI obejmowała 400 wskaźników podzielonych na 7 grup problemowych oraz 5 grup sektorowych. Zestaw ten został poddany pierwszej rundzie konsultacji w ramach EIONET; został także udostępniony do konsultacji społecznych poprzez internet. Zestaw został zmodyfikowany i będzie poddany 2. rundzie konsultacji w II kw. 2003 roku (obecnie dostępny w internecie pod adresem: <http://ims.eionet.eu.int>).

Dla każdego wskaźnika opracowywany jest arkusz informacyjny (*indicator's fact sheet*) zawierający opis problemu, odniesienie do odpowiednich dokumentów politycznych lub prawnych UE (strategii, dyrektyw itp.) i ilościowo określonego celu (jeśli został zdefiniowany, np. w postaci wskaźnika odzysku odpadów, redukcji emisji w stosunku do poziomu odniesienia, parametru jakości wody i.t.p.), opis źródeł danych i status ich wiarygodności. Arkusze te są aktualizowane przez ETCs i udostępniane poprzez portal Agencji.

EEA jest przekonana, że właściwie dobrane i powszechnie akceptowane zestawy wskaźników powinny stanowić podstawę do zracjonalizowania monitoringu środowiska i obowiązków sprawozdawczych wobec Komisji Europejskiej. Na wniosek Agencji do 6.EAP wprowadzono zapis o konieczności zmian zakresu obowiązków sprawozdawczych zapisanych w różnych regulacjach UE na rzecz odpowiednich ilościowych mierników postępu i efektywności działań. Prace nad nową dyrektywą sprawozdawczą zostały rozpoczęte.

1.6 REPORTNET - koncepcja wspólnej przestrzeni informacyjnej

Od roku 2000 Agencja pracuje nad koncepcją wspólnej przestrzeni informacyjnej – tzn. stworzenia otwartego systemu informacyjnego (EEIS) opartego na technice internetowej, który z jednej strony byłby zasilany przez wielu producentów danych, z drugiej strony zapewniałby kontrolowany dostęp do informacji dla wielu różnych użytkowników o zdefiniowanych przez superadministradora uprawnieniach. Rozwiązanie takie wyeliminowałoby przekazywanie tych samych zestawów danych do różnych instytucji i organów międzynarodowych; dane w określonym formacie raz wprowadzone do systemu mogłyby obsłużyć potrzeby wielu użytkowników. Wdrożenie takiego rozwiązania wymagałoby przygotowania nie tylko specjalistycznych narzędzi informatycznych ale także zmian instytucjonalnych na poziomie krajów i na poziomie międzynarodowym. Pilotowym projektem w tym zakresie jest REPORTNET – zestaw narzędzi i procedur porządkujący i ułatwiający transfer danych w ramach EIONET. Opis koncepcji można znaleźć w raporcie technicznym EEA nr 83 z 2002 r ([http:// www.eea.eu.int](http://www.eea.eu.int)).

1.7 Relacje EEA z innymi projektami realizowanymi na poziomie UE

Na poziomie UE inicjowanych jest wiele projektów i programów obejmujących zadania o profilu zbliżonym do kompetencji Europejskiej Agencji Środowiska. Agencja poszukuje wówczas możliwości nawiązania współpracy w celu zapewnienia spójności w zakresie prac

związanych z gromadzeniem danych bądź standaryzacją systemów informacji o środowisku. Przedstawiciele EEA uczestniczą między innymi w realizacji przedsięwzięć takich jak:

GMES (Global Monitoring of Environmental Security) – program utworzony na podstawie 6. EAP pod egidą Europejskiej Agencji ds. Przestrzeni Kosmicznej; ma na celu wykorzystanie technik satelitarnych do monitorowania środowiska, głównie katastrof ekologicznych;

INSPIRE - projekt zainicjowany przez DG Env, JRC i Eurostat; ma na celu stworzenie europejskiej infrastruktury do zapisu i analiz danych przestrzennych w systemie GIS, w tym dotyczących stanu środowiska;

Strategie Tematyczne – sukcesywnie rozwijane na podstawie 6.EAP dla 7. bloków tematycznych: ochrony powietrza (CAFE), ochrony gleb, ochrony środowiska morskiego, ochrony środowiska miejskiego, zrównoważonego wykorzystania pestycydów, zrównoważonego użytkowania zasobów naturalnych;

Raporty Syntetyczne - raporty monitorujące realizację Strategii Zrównoważonego Rozwoju oparte na wskaźnikach strukturalnych, przygotowywane przez Eurostat i omawiane na wiosennych szczytach UE;

Nowa dyrektywa sprawozdawcza – zadanie wynikające z 6. EAP; ma na celu zracjonalizowanie obowiązków sprawozdawczych na poziomie UE poprzez opracowanie nowej dyrektywy ramowej.

2 Uczestnictwo Polski w Europejskiej Agencji Środowiska i Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji (EIONET)

2.1 Status formalno-prawny współpracy Polski z EEA

16 listopada 2000 roku Minister OŚZNiL w imieniu Rządu Polskiego podpisał *“Porozumienie między Wspólnotą Europejską a Rzeczpospolitą Polską w sprawie uczestnictwa w Europejskiej Agencji Środowiska oraz Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji”*. 18 czerwca 2001 roku strona Wspólnotowa w drodze Decyzji Rady UE Nr 2001/583/EC ratyfikowała *“Porozumienie”*. Po stronie polskiej *“Porozumienie”* zostało ratyfikowane na podstawie ustawy z dnia 10 maja 2002 r. (Dz.U. Nr 115, poz.994). Po dokonaniu notyfikacji *“Porozumienie”* weszło w życie z dniem 1 stycznia 2003 r. Sprawy proceduralne prowadził Departament Integracji Europejskiej MŚ.

Od czasu uzyskania członkostwa, tzn. od początku 2003 roku Polskę w Zarządzie Agencji reprezentuje przedstawiciel Ministra Środowiska - Krzysztof Zaręba, Główny Inspektor Ochrony Środowiska.

2.2 Realizacja zadań wynikających z programu pracy Agencji

Współpraca z EEA wymaga wykonywania na poziomie kraju następujących zadań:

- utworzenie i utrzymanie krajowej struktury EIONET
- udział w europejskich sieciach monitoringowych
- dostarczanie danych *pdf* i innych
- weryfikacja i opiniowanie raportów, opracowań i innych produktów EEA
- utrzymywanie infrastruktury informatycznej do komunikowania się w ramach EIONET i do transferu danych
- uczestnictwo w spotkaniach EIONET i MB

Krajowa struktura EIONET

W 1996 roku decyzją kierownictwa resortu rolę krajowego punktu kontaktowego (NFP) do spraw współpracy z EEA powierzono Głównemu Inspektoratowi Ochrony Środowiska jako jednostce ustawowo odpowiedzialnej za koordynację państwowego monitoringu środowiska. Mandat ten potwierdzono w 2003 roku przy notyfikacji Porozumienia, upoważniając Lucynę Dygas Ciołkowską – Z-cę Dyrektora Departamentu Monitoringu do pełnienia roli krajowego punktu kontaktowego.

Na 34 posiedzeniu Zarządu, które odbyło się w marcu 2003 r przedstawiciel Polski - profesor Tomasz Żylicz został dokooptowany do składu Komitetu Naukowego.

Krajowa sieć EIONET została dostosowana do nowej struktury na początku 2002 roku. Polską sieć EIONET przedstawia załącznik nr 1.

Należy podkreślić, iż krajowa struktura EIONET powinna być oparta o instytucje i jednostki posiadające trwałe i sformalizowane (w drodze prawnej lub na podstawie kontraktów) kompetencje w danej dziedzinie. W przypadkach, gdy zadania w ramach danego zagadnienia nie zostały dostatecznie określone przez EEA, centrum referencyjne nie zostało ustanowione. W takim przypadku inicjatywa dotycząca wykonania ewentualnych prac na rzecz Agencji należy do NFP.

Krajowa struktura EIONET jest na bieżąco aktualizowana i zgodnie z wymaganiami EEA zmiany wprowadzane są bezpośrednio na serwerze Agencji w serwisie danych *EIONET/site directory*.

Udział w Europejskich sieciach monitoringowych

Agencja, w oparciu o obowiązki sprawozdawcze nałożone na kraje członkowskie w drodze decyzji lub dyrektyw, utworzyła europejską sieć monitoringu powietrza - EUROAIRNET oraz wód – EUROWATERNET. Koncepcje tych sieci związane są odpowiednio, z dyrektywą ramową w sprawie oceny i zarządzania jakością powietrza 96/62 oraz dyrektywą ramową wodną 2000/60.

W 1999 r. wybrane stacje państwowego monitoringu środowiska zostały włączone do ww. sieci. Do EUROAIRNET należy obecnie 50 polskich stacji monitoringu powietrza reprezentujących największe polskie miasta a także obszary wiejskie. Przekazywanie danych odbywa się w cyklach rocznych, z wyjątkiem ozonu, który aktualizowany jest dwa razy w roku. Zapewnienie danych jest zadaniem GIOŚ

Do EUROWATERNET należy obecnie 136 stacji monitoringu rzek, 9 jezior reperowych oraz punkty pomiarowe zlokalizowane na trzech głównych zbiornikach wód podziemnych. Aktualizacja danych odbywa się raz w roku. Zapewnienie danych jest zadaniem GIOŚ

Agencja oczekuje zwiększenia liczby polskich stacji uczestniczących w sieciach europejskich. Przekazywanie danych z tych stacji do baz danych Agencji należy do priorytetowego strumienia informacji – pdf. Zasoby baz danych Agencja upowszechnia poprzez internet.

Przekazywanie innych danych

Corocznie przekazywane są dane o emisjach zanieczyszczeń do powietrza w formie, w jakiej przesyłane są do baz danych konwencji genewskiej i konwencji w sprawie zmian klimatu. Dane te zabezpiecza DPE MŚ.

Udostępniane są, choć w ograniczonym zakresie, dane dotyczące lokalnych skażeń i rekultywacji gruntu. Bardziej kompleksowe dane na ten temat będą dostępne po wdrożeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska. Za zapewnienie danych odpowiada GIOŚ.

W 2000 r. Strona Wspólnotowa rozpoczęła aktualizację baz danych o pokryciu powierzchni ziemi w oparciu o zdjęcia satelitarne – Corine Land Cover (CLC 2000). Do realizacji projektu zaproszono również kraje akcesyjne. W 2001 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska po konsultacjach z Głównym Geodetą Kraju zadeklarował udział Polski w aktualizacji CLC2000. W 2002 r. GIOŚ zawarł umowę z IGIK na wykonanie interpretacji zdjęć

satelitarnych, finansowaną z dotacji NFOŚiGW. W 2003 r. GIOŚ wystąpił z wnioskiem do EEA o przyznanie grantu na realizację dodatkowych prac.

W 2002 r. przekazane zostały dane o obszarach chronionych w Polsce, przygotowane przez Departament Ochrony Przyrody. Dane będą weryfikowane w roku 2003.

Należy podkreślić, że Polska jako członek OECD od kilku lat wypełnia wspólny - EUROSTA/OECD - kwestionariusz dotyczący kompleksowych danych środowiskowych i przekazuje je do obu instytucji. Stąd nie musi tych samych danych przekazywać do Agencji, która bezpośrednio korzysta z zasobów informacyjnych EUROSTAT i OECD.

W 2003 roku wystąpi konieczność dostarczenia do Agencji danych dot. urządzeń i instalacji wykorzystywanych do unieszkodliwiania odpadów (odpowiedzialny DIIRT) oraz danych o emisjach wg wymagań EPER.

Zgodnie z wymaganiami EEA wszystkie dane krajowe objęte zakresem pdf przekazywane są w określonych formatach i terminach poprzez umieszczenie ich bezpośrednio na serwerze Agencji w Centralnym Repozytorium Danych (CDR). Dodatkowo aktualizowane są na serwerze krajowego punktu kontaktowego w serwisie circa pod adresem: <http://nfp-pl.eionet.eu.int>.

Weryfikacja i opiniowanie raportów, opracowań i innych produktów EEA

Większość projektów raportów oraz opracowań Agencji podlega wewnętrznym konsultacjom i opiniowaniu przez poszczególne NRC w ramach EIONET.

W 2002 r. strona polska uczestniczyła w opiniowaniu raportu wskaźnikowego opracowanego w związku z konferencją ministrów środowiska w Kijowie. Dyskusję w/w projektu przeprowadzono w ramach struktury EIONET oraz poza: z departamentami MŚ i innymi resortami. Uwag po ich opracowaniu przekazano do EEA w terminie.

W 2002 roku polska część EIONET a także GUS, NGOs i inni eksperci uczestniczyli w opiniowaniu propozycji bazowego zestawu wskaźników (CSI). Wyniki konsultacji zostały przekazane do EEA w formie standardowych kwestionariuszy.

Utrzymywanie infrastruktury informatycznej do komunikowania się w ramach EIONET i do transferu danych

Obieg dokumentów i wymiana danych w ramach współpracy z EEA odbywa się za pośrednictwem poczty elektronicznej, w większości w oparciu o system circa, administrowany przez Agencję. Zgodnie z wymogami Agencji w 1999 r. uruchomiony został

serwer NFP oraz oprogramowanie do komunikowania się w ramach EIONET – CIRCLE 2.2.. W 2002 r. ze względu na awarię serwera zakupiony został ze środków GIOŚ nowy sprzęt; zaktualizowano stronę NFP www.nfp-pl.eionet.eu.int na której zamieszczone są adresy internetowe wybranych źródeł informacji o środowisku. Od krajów członkowskich Agencja oczekuje uruchomienia portali środowiskowych i wpięcia ich do systemu Agencji.

Uczestnictwo w spotkaniach EIONET i Zarządu

W ramach struktury EIONET organizowane są:

3-4 razy w roku spotkania Zarządu EEA

3-4 razy w roku spotkania NFP

1-2 razy w roku spotkania tematyczne grup ekspertów z NRCs.

Udział 1 osoby w spotkaniach EIONET jest finansowany z budżetu Agencji.

2.3 Koszty i finansowanie współpracy z EEA

Podpisane “Porozumienie” stanowi, że Polska wniesie wkład finansowy zgodnie z poniższym harmonogramem:

- pierwszy rok uczestnictwa: 1 454 000 EURO, w tym 1 110 000 EURO z PHARE
- drugi rok uczestnictwa: 1 838 000 EURO, w tym 1 110 000 EURO z PHARE
- trzeci rok uczestnictwa: 2 222 000 EURO, w tym 1 110 000 EURO z PHARE

Począwszy od czwartego roku członkostwa, Polska do czasu akcesji do UE będzie zobowiązana pokrywać w pełni swój udział finansowy, który wynosić będzie 2 222 000 EURO.

W celu zapewnienia środków na finansowanie składek zarezerwowane zostały odpowiednie kwoty w funduszu krajowym PHARE 2001 i 2002 a na pokrycie udziału własnego Minister Środowiska uzyskał wstępne przyrzeczenie środków NFOŚiGW.

Inne koszty współpracy, tzn. tj. koszty zebrania i opracowania danych są pokrywane z budżetów jednostek odpowiedzialnych za ich opracowanie lub z dotacji NFOŚiGW.

Generalnie można stwierdzić, iż zakres danych oczekiwanych obecnie przez Agencję nie powoduje konieczności uruchamiania nowych programów pozyskiwania danych, specyficznych jedynie dla EEA. W zdecydowanej większości przypadków są to informacje już wytwarzane dla potrzeb zarządzania środowiskiem w kraju lub innych zobowiązań międzynarodowych. Część potrzeb informacyjnych ma swoje źródło w przepisach UE i w tym przypadku współpraca z Agencją jedynie przyspiesza obowiązek ich pozyskiwania.

Sytuacja ta będzie jednak ulegała zmianie w związku z wdrażaniem nowych zadań przewidzianych wieloletnim planem pracy Agencji.

3 WNIOSKI

- Wieloletni program pracy EEA wskazuje kierunki działań, z którymi będą wiązać się nowe potrzeby informacyjne. Obsługa tych potrzeb może być utrudniona przy istniejącej infrastrukturze informatycznej i w oparciu o obecne rozwiązania organizacyjne i kompetencyjne w zakresie pozyskiwania, gromadzenia i przetwarzania informacji. Konieczne jest w tej sytuacji przyspieszenie prac związanych z wdrożeniem nowoczesnego systemu informatycznego dla PMS.
- Współpraca z EEA stwarza możliwości perspektywicznego spojrzenia na kierunki rozwoju systemów informacji o środowisku. Jednocześnie stwarza możliwość uczestnictwa w procesach podejmowania decyzji na poziomie UE w dziedzinach związanych z ochroną środowiska. Może być cennym źródłem informacji o procesach toczących się we Wspólnocie, także w zakresie wykraczającym poza program działania samej Agencji.
- W związku z koniecznością zapewnienia udziału narodowych ekspertów z Polski w pracach EEA, a w niedalekiej przyszłości także w innych agendach Komisji Europejskiej na warunkach przyjętych dla tzw. *secondments*, określonych w decyzji KE C(2002)1559 z 30 kwietnia 2002 r i związanym z tym obowiązkiem ponoszenia przez delegujące jednostki kosztów zatrudnienia delegowanego pracownika jak również kosztów zlecenia na wykonanie jego pracy w macierzystej instytucji w okresie oddelegowania, istnieje potrzeba wdrożenia w kraju odpowiednich rozwiązań systemowych. Wydaje się, koszty związane z delegowaniem krajowych ekspertów do pracy w instytucjach unijnych powinny być pokrywane z rezerwy celowej przeznaczonej na wspieranie procesu integracji.
- W związku z ogromną różnorodnością inicjatyw, programów i projektów podejmowanych na poziomie UE, często zbliżonych lub nakładających się tematycznie, byłoby celowym stworzenie systemowych rozwiązań usprawniających wymianę informacji pomiędzy różnymi zespołami eksperckimi, w celu zapewnienia synergii działań.

-